

Het onkruid

De gelijkenis van het onkruid is alleen door Mattheüs opgetekend. Tegen de menigten zei Jezus het volgende: "Het koninkrijk der hemelen is gelijk geworden aan een mens die goed zaad in zijn akker zaaide. Terwijl echter de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide dolik midden tussen de tarwe en ging weg. Toen nu het graan opkwam en vrucht voortbracht, toen kwam ook de dolik te voorschijn. De slaven van de heer des huizes nu kwamen en zeiden tot hem: Heer, hebt u niet goed zaad in uw akker gezaaid? Waar heeft hij dan dolik vandaan? Hij nu zei tot hen: Een vijandig mens heeft dat gedaan. De slaven nu zeiden tot hem: Wilt u dan dat wij het gaan verzamelen? Hij echter zei: Nee, opdat u bij het verzamelen van de dolik niet misschien tegelijk daarmee de tarwe uittrekt. Laat beide samen opgroeien tot de oogst; en in de oogsttijd zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst de dolik en bindt het in bossen om het te verbranden, maar brengt de tarwe bijeen in mijn schuur" (Matt. 13:24-30).

De uitleg

Ook van deze gelijkenis heeft de Here een uitleg gegeven. Een verslag daarvan vinden we in Mattheüs 13:36-43. Van zeven symbolen in het verhaal gaf Hij een verklaring:

1. "Hij die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen" (vs. 37);
2. "De akker is de wereld" (vs. 38);
3. "Het goede zaad, dat zijn de zonen van het koninkrijk" (vs. 38);
4. "De dolik zijn de zonen van de boze" (vs. 39);
5. "De vijand die het gezaaid heeft, is de duivel" (vs. 39);
6. "De oogst is de voleinding van de eeuw" (vs. 39) en
7. "De maaiers zijn de engelen" (vs. 39).

Het is opmerkelijk dat de uitleg van de Heiland niet onmiddellijk op de gelijkenis volgt, maar pas werd gegeven nadat Hij twee andere gelijkenissen had verteld: het verhaal van het mosterdzaad en dat van het zuurdeeg. Blijkbaar bestaat er tussen deze drie gelijkenissen een inhoudelijk verband; ze zijn opzettelijk op deze manier gegroepeerd.

Dolik

"Dolik" (Grieks: *zizania*; botanische naam: *Lolium temulentum*) is een gras dat in jonge toestand op tarwe lijkt en alleen maar door experts van tarwe kan worden onderscheiden.¹ Volgens E.W. Bullinger, de schrijver van de Companion Bible, zou het Griekse woord *zizania* een aanduiding zijn van *zewan* of *sewan* gras (*Lasiurus scindicus*, ook bekend onder de naam *Saccharum hirsutum*). *Zewan* lijkt echter niet op tarwe en is niet giftig (hoewel Bullinger het tegendeel beweert). Pas wanneer tarwe en dolik beginnen te bloeien, wordt het verschil tussen beide gewassen duidelijk. De aartjes van dolik staan met de smalle zijkant naar de as van de hoofd-aar gericht, bij tarwe is dat de brede zijkant.

Dolik heeft weinig voedingswaarde en vormt een bedreiging voor de gezondheid. Aartjes van het gras zijn vaak geïnfecteerd met een schimmel (*Neotyphodium coenophialum*) die duizeligheid, stoornissen van het gezichtsvermogen, en bij hoge dosering blindheid en dood kan veroorzaken. Vandaar dat dolik in artikel 536 van het Belgische Wetboek van Strafrecht wordt vermeld: '... wordt gestraft hij die kwaadwillig (...) zaad van *dolik* of van enig ander schadelijk kruid of gewas op een akker strooit ...'.

Wat de vijand van de landeigenaar in de gelijkenis deed, wordt in de Belgische wet verboden. De vijand zaaide onkruid "terwijl de mensen sliepen", zodat niemand hem op heterdaad zou betrappen en voor het gerecht zou slepen.

Voor Joodse hoorders was dolik een bekende plant. De patriarch Job verklaarde dat hij zijn pachters altijd rechtvaardig had behandeld: "Indien mijn akker over mij heeft gejammerd en zijn voren altezamen hebben geweend, indien ik zijn opbrengst heb verteerd zonder te betalen en de ziel van zijn bezitters heb bedroefd, dan mogen dorens voor tarwe opschieten, en *onkruid* voor gerst" (Job 31:38-40).

Het Hebreeuwse woord voor "onkruid" (*boshah*, Job 31:40) is een aanduiding van dolik. In tegenstelling tot de waardevolle tarwe en gerst was dolik een onnut en schadelijk gewas.

Zonen van het koninkrijk

De uitdrukking "zonen van het koninkrijk" komt in de Nieuwtestamentische Schriften op meerdere plaatsen voor. Mattheüs had haar in zijn evangelie al eerder gebruikt. Naar aanleiding van het 'grote geloof' van de Romeinse centurio in Kapernaüm zei Jezus: "Voorwaar, ik zeg u, bij niemand heb ik zo'n groot geloof in Israël gevonden. Ik zeg u echter, dat velen zullen komen van oost en west en met Abraham, Izaäk en Jakob zullen aanliggen in het koninkrijk der hemelen; de *zonen van het koninkrijk* echter zullen worden uitgeworpen in de buitenste duisternis; daar zal het geweest zijn en het tandengeknars" (Matt. 8:10b-12).

"Zonen van het koninkrijk" is hier een synoniem van 'nakomelingen van Abraham, Izaäk en Jakob' - dat wil zeggen: Israëlieten. De uitdrukking "zonen van het koninkrijk" betekent hier blijkbaar: "mensen die [vanwege hun afkomst] voor het koninkrijk waren bestemd" (maar die vanwege ongelooft het rijk niet konden binnengaan).

"Zonen van het koninkrijk" is een Hebraïsme. In het Nieuwe Testament vinden we verwante uitdrukkingen, sommige met een positieve en andere met een negatieve betekenis:

Positief

- "zonen van het licht" (Luk. 16:8; Joh. 12:36 en 1 Thess. 5:5);
- "zonen van de dag" (1 Thess. 5:5);
- "kinderen van het licht" (Efe. 5:8);
- "zonen van de opstanding" (Luk. 20:36);
- "mens van God" (1 Tim. 6:11 en 2 Tim. 3:17) en
- "kinderen van de belofte" (Rom. 9:8 en Gal. 4:28).

Negatief

- "zonen van de ongehoorzaamheid" (Efe. 2:2 en 5:6 en Kol. 3:6);
- "kinderen van de toorn" (Efe. 2:3);
- "zonen van deze eeuw" (Luk. 16:8 en 20:34);
- "zoon van het verderf" (Joh. 17:12 en 2 Thess. 2:3);
- "mens van de zonde" (2 Thess. 2:3) en
- "kinderen van het vlees" (Rom. 9:8).

De tweede naamval geeft aan dat het bestaan van deze mensen wordt gekenmerkt door wat volgt. "Zonen van het koninkrijk" kunnen mensen zijn die voor dat (toekomstige) rijk zijn bestemd omdat ze van de aartsvaders afstammen, maar ook: mensen die het "Woord van het koninkrijk" ter harte hebben genomen, die in hun dagelijks leven de heerschappij van God erkennen. In Mattheüs 13:43 blijkt dat "de rechtvaardigen" een synoniem is van "de zonen van het koninkrijk" (Matt. 13:38). Het gaat dan om mensen die God op Zijn Woord geloven - want God rekent geloof tot gerechtigheid (Rom. 4:5-8).

Bij een latere gelegenheid zei de Here tegen Zijn discipelen: "Laat de kinderen [begaan] en verhindert ze niet bij Mij te komen; want van de zodanigen is het koninkrijk der hemelen" (Matt. 19:14; Mark. 10:14 en Luk. 18:16).

Hij verklaarde Zelf wat het punt van vergelijking tussen (kleine) kinderen en "zonen van het koninkrijk" was: "Op dat uur kwamen de discipelen bij Jezus en zeiden: Wie is toch de grootste in het koninkrijk der hemelen? En Hij riep een kind bij Zich, plaatste het in hun midden en zei: Voorwaar, Ik zeg u: als u niet verandert en wordt als de kinderen, zult u het koninkrijk der hemelen geenszins binnengaan. Wie dan zichzelf zal *vernederen* als dit kind, die is de grootste in het koninkrijk der hemelen; en wie één zo'n kind ontvangt in Mijn Naam, ontvangt Mij. Wie echter één van deze kleinen die in Mij geloven, een aanleiding tot vallen is, het zou nuttig voor hem zijn dat een molensteen om zijn hals werd gehangen en hij in de diepte van de zee zou zinken" (Matt. 18:1-6). Kleine kinderen 'vernederen' zichzelf. Dat wil zeggen: zolang ze heel jong zijn, denken ze gering van zichzelf en vertrouwen ze vooral op 'grote mensen'. Ze gaan niet prat op eigen werken of prestaties, maar ze verwachten alles van hun vader en moeder, of van volwassenen in hun omgeving. Zonen van het koninkrijk die het rijk echt zullen binnengaan zijn mensen die alles van God en Zijn Messias verwachten. Maar hun omgeving plaatst vraagtekens bij dat geloof, maakt het belachelijk en verzet zich er tegen. Over zulke 'aanleidingen tot vallen', personen die voor anderen een struikelblok zijn en hen belemmeren om het koninkrijk der hemelen in te gaan, spreekt Jezus ook in de gelijkenis van het onkruid.

Zonen van de boze

Bij de uitdrukking "zonen van de boze" denken wij aan mensen die zich buiten de kring van de gelovigen bevinden; misdadigers die met God of gebod geen rekening houden en die nergens voor terugdeinzen. Maar dat is niet de betekenis die de Bijbel aan de uitdrukking geeft.

"Zonen van de boze" worden in het Nieuwe Testament op meerdere plaatsen vermeld. Onder meer in de volgende tekst: "Jezus antwoordde hun: Heb Ik niet u, de twaalf, uitverkoren? En één van u is een *duivel*. Hij nu sprak van Judas Iskariot, [de zoon] van Simon; want die zou Hem overleveren, één van de twaalf" (Joh. 6:70).

Judas was een godsdienstig mens en een discipel. In een Messias Die de weg van de vernedering moest gaan, kon hij echter niet geloven. Een succesvolle, overwinnende Messias was de leider naar wie hij verlangde.

In het Johannesevangelie lezen we hoe Jezus tegen Zijn tijdgenoten zei: "Waarom kent u Mijn spraak niet? Omdat u Mijn Woord niet kunt horen. *U bent uit uw vader, de duivel*, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van [het] begin af en staat niet in de waarheid, omdat geen waarheid in hem is. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij uit het zijne, omdat hij een leugenaar is en de vader ervan. Maar omdat Ik de waarheid zeg, gelooft u Mij niet" (Joh. 8:43-45).

In de beschrijving van Johannes richtte Jezus Zich hier tot "Joden die in Hem geloofden" (vs. 31). Hij had hun boosheid opgewekt door hen slaven van de zonde te noemen (vs. 34) en te ontkennen dat ze kinderen van God waren (vs. 42). Vanwege die opmerkingen waren ze moordlustig geworden. Zo kwam hun ware aard op schrijnende wijze aan het licht.

Toen hij op het eiland Cyprus bij de landvoogd Sergius Paulus te gast was, gebruikte de apostel Paulus de uitdrukking "zoon van de duivel" eveneens. Tegen een zekere Elymas zei hij: "O jij, vol van alle bedrog en alle schurkerij, *zoon van de duivel*, vijand van alle gerechtigheid, zul je niet ophouden de rechte wegen van de Heer te verdraaien?" (Hand. 13:9 en 10).

Deze Elymas (of Bar-Jezus) was een Jood. Hij ging door voor een profeet (vs. 6), maar keerde zich tegen het geloof dat Paulus predikte (vs. 8). Godsdienstige mensen die het van eigen werken verwachten en zich verzetten tegen de boodschap dat een mens door geloof gerechtvaardigd wordt, worden in het boek Handelingen 'zonen van de duivel' en 'vijanden van alle gerechtigheid' genoemd. In zijn brieven gebruikte Paulus de uitdrukkingen "dienaren van satan", "bedrieglijke arbeiders" en "boze arbeiders" in dezelfde zin. We lezen daar: "Want zulke mensen zijn valse apostelen,

bedrieglijke arbeiders, die zich voordoen als apostelen van Christus. En geen wonder, want de satan zelf doet zich voor als een engel van het licht. Het is dus niets bijzonders als ook *zijn dienaars* zich voordoen als dienaars van de gerechtigheid; hun einde zal zijn naar hun werken" (2 Kor. 11:13-15) en "Kijkt uit voor de honden, kijkt uit voor de *boze arbeiders*, kijkt uit voor de versnijdenis" (Fil. 3:2). De personen die Paulus bestreed, waren vrome Joden (2 Kor. 11:22). Ze spraken over de Messias (vs. 23), maar het was een "andere Jezus" dan Die Paulus verkondigde (vs. 4). Ze brachten een evangelie, maar het was een "andersoortig evangelie" met een "andersoortige geest" (vs. 4). Ze weken af van "de eenvoudigheid in Christus" (vs. 3). Bij hen was het: geloof in Christus *plus* eigen werken (zoals de besnijdenis); bij Paulus was het: geloof in Christus en u zult worden gered (Hand. 16:31). Volgens de gelijkenis die Jezus vertelde, zaait de duivel geen "dorens" of "distels", dat wil zeggen: geen openlijk zondige of wereldse mensen. Wanneer de boze dat deed, zou het onderscheid tussen onkruid en tarwe direct duidelijk zijn. Openlijke zondaars zijn er genoeg en ze ontstaan door de werking van het menselijke vlees. De duivel komt daar niet bij te pas. Diens strategie is veel geraffineerder. Zijn 'zonen' doen zich voor als "boden van het licht" en "dienaars van de gerechtigheid" (2 Kor. 11:13-15). Het zijn buitengewoon godsdienstige mensen; briljante theologen soms en ijverige verdedigers van normen en waarden. Ze prediken gerechtigheid, maar omdat ze de gerechtigheid van God niet kennen, trachten ze hun *eigen* gerechtigheid op te richten (Rom. 10:3). "Zonen van de boze" lijken in alle opzichten op "zonen van het koninkrijk", net zoals dolik in jonge toestand alleen maar door experts van tarwe kan worden onderscheiden. Ze bevinden zich *binnen* de kring van de gelovigen. Onkruid en tarwe zijn immers nauw verstrengeld (Matt. 13:29). Pas na enige tijd en door naar hun vruchten te kijken (Matt. 7:16 en 12:33), wordt hun aard openbaar.

Aanleidingen tot vallen

Van het 'verzamelen van de dolik' door de maaiers ten tijde van de oogst en het binden van dit gras in bossen om het te verbranden (vs. 30) gaf Jezus de volgende uitleg: "Zoals dan de dolik verzameld en met vuur verbrand wordt, zo zal het zijn in de voleinding van deze eeuw. De Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden en zij zullen uit Zijn koninkrijk verzamelen alle aanleidingen tot vallen en hen die de wetteloosheid doen, en zij zullen hen in de vuuroven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars" (vs. 40-42).

Voor "alle aanleidingen tot vallen en hen die de wetteloosheid doen" staat in de Griekse tekst letterlijk: 'alle struikelblokken (Grieks: *panta ta skandala*) en de bedrivers van de wetteloosheid (Grieks: *tous poiountas ten anomian*)'. Wie dit leest, denkt dat iedere reclame voor de zonde en elke verstokte zondaar zal worden weggenomen (en dat is waarschijnlijk ook zo). Maar in het Mattheüsevangelie wordt aan de woorden *skandalon* (struikelblok) en *anomia* (wetteloosheid) een heel andere betekenis gehecht.

Onder een 'aanleiding tot vallen' verstaan wij wellicht een pornografisch blaadje in een kiosk of een onbewaakte kas met geld erin. Maar het Griekse woord *skandalon*, dat in Mattheüs 13:41 met "aanleiding tot vallen" is vertaald en het werkwoord *skandalizoo* ('een struikelblok opwerpen'), hebben in de Bijbel betrekking op *godsdienstige* belemmeringen om in Christus te gaan geloven of het rijk van God binnen te gaan.

Wie zich plaatst tussen God (of Christus) en de 'kleinen die in Jezus geloven', door zich groot te maken, aanzien en eer te zoeken en rivaliserende 'geestelijke leiders' te bestrijden - *die* is voor anderen een "struikelblok" (Matt. 18:1-14). Over zulke mensen spreekt Jezus een hard oordeel uit: tenzij ze zich veranderen en worden als de kinderen, zullen ze het koninkrijk der hemelen niet binnengaan (Matt. 18:3).

Wie het alleenrecht op Christus meent te bezitten, zijn eigen groep wil versterken en anderen verhindert om namens Christus te handelen of te spreken, *die* is een "aanstoot" (Mark. 9:33-50).

Wie zich verheft boven zijn broeder en niet bereid is om hem te vergeven, ook al heeft hij berouw over zijn falen, *die* is een "aanleiding tot vallen" (Luk. 17:1-4).

Wie niet bedacht is op de dingen van God, maar op de dingen van de mensen en wie in de tegenwoordige tijd wil heersen in plaats van met Christus te dienen en te lijden, die is voor Gods dienaren een aanstoot (Matt. 16:23).

Godsdienstig optreden dat geen rekening houdt met de gevoeligheden van anderen is in de evangelietaal een *skandalon* (Matt. 17:27).

Juist de theologen onder Jezus' tijdgenoten - de wetgeleerden, Schriftgeleerden en farizeeën wierpen - 'struikelblokken' op en gaven 'aanleiding tot vallen'. Tegen hen heeft Jezus gezegd: "Wee u echter, Schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u sluit het koninkrijk der hemelen voor de mensen; want uzelf gaat niet naar binnen, en hun die willen binnengaan, laat u niet toe binnen te komen" (Matt. 23:13) en "Wee u, wetgeleerden, want u hebt de sleutel van de kennis weggenomen; zelf bent u niet binnengegaan en hen die wilden binnengaan, hebt u verhinderd" (Luk. 11:52).

Verhinderen dat anderen in Jezus gaan geloven en het rijk van God binnengaan, dat is in de evangeliën de betekenis van het woord *skandalon*.

Die de wetteloosheid doen

Onder 'wettelozen' verstaan wij mogelijk mensen die zich om God noch gebod bekommeren. Maar in het vocabulaire van Mattheüs is een wetteloze een godsdienstig mens die zich in zijn optreden niet houdt aan de regels die God heeft voorgeschreven. Op alle plaatsen in het evangelie waar het woord "wetteloosheid" voorkomt, gaat het om een *godsdienstige* vorm van wetteloosheid.

Aan het slot van de Bergrede waarschuwde de Heer: "Niet ieder die tot Mij zegt: Heer, Heer, zal het koninkrijk der hemelen binnengaan, maar hij die de wil doet van Mijn Vader die in de hemelen is. Velen zullen in die dag tot Mij zeggen: Heer, Heer, hebben wij niet door Uw Naam geprofeteerd en door Uw Naam demonen uitgedreven en door Uw Naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik openlijk tot hen zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, *werkers van de wetteloosheid*" (Matt. 7:21-23).

Wie hier worden bestempeld als "werkers der wetteloosheid" hebben zich voor Jezus ingespannen. Ze zijn als Zijn woordvoerders opgetreden en hebben in Zijn naam grote dingen tot stand gebracht. Maar in de ogen van de Messias zijn het mensen die "de wetteloosheid doen", omdat ze niet in overeenstemming met de wil van Zijn Vader hebben gehandeld. Ze zochten eer van mensen in plaats van eer van God (Matt. 6:1-18). Het waren geen vreedzame duiven die hun vijanden lief hadden en baden voor wie hen vervolgden (Matt. 5:44, 45 en 48), maar strijdlustige haviken die hun tegenstanders met geweld uitschakelden. Ze deinsden er niet voor terug om in naam van de Messias naar de wapens te grijpen, en zich te verrijken ten koste van de schapen. Daarom noemt Jezus hen: "roofzuchtige wolven" (Matt. 7:15).

Dat 'wettelozen' godsdienstige mensen kunnen zijn, blijkt ook uit wat Jezus zei tegen de leiders van Israël: "Wee u, Schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u lijkt op witgepleisterde graven, die van buiten wel fraai schijnen, maar van binnen vol doodsbeenderen en allerlei onreinheid zijn. Zo ook u, van buiten schijnt u de mensen wel rechtvaardig, maar van binnen bent u vol huichelarij en *wetteloosheid*" (Matt. 23:27 en 28).

Het blijkt bovendien in de toespraak die Hij eens hield op de Olijfberg: "Vele valse profeten zullen opstaan en zij zullen velen misleiden. En omdat de *wetteloosheid* zal toenemen, zal de liefde van velen verkoelen" (Matt. 24:11 en 12).

De wetteloosheid die Jezus aankondigde, bestaat uit het optreden van valse profeten. Predikers die een 'last' verkondigen die God hun niet opgelegd heeft. Wie dikwijls naar zulke verhalen heeft geluisterd, kan zó teleurgesteld raken dat hij ook niet langer liefde heeft voor de Thora, de betrouwbare onderwijzing van God.

Twee gewassen

Naar aanleiding van de gelijkenis van de zaaier zei Jezus, dat het zaad een beeld is van "het *Woord* van het koninkrijk" dat in het hart van mensen wordt gezaaid (vs. 19). Maar over de gelijkenis van het onkruid zei Hij: "Het goede zaad, dat zijn de *zonen* van het koninkrijk" (vs. 38). Omdat het twee verschillende gelijkenissen zijn, zijn deze twee verklaringen niet in tegenspraak. Wie gelovigen wil oogsten, moet het Woord zaaien (Rom. 10:17). Zonen van het rijk zijn opnieuw geboren, "niet uit

vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door Gods levend en blijvend Woord" (1 Pet. 1:23). Kinderen van de duivel daarentegen zijn verwekt door de leugen (Joh. 8:41-45).

Toen Jezus de gelijkenis vertelde, heerste er in het land Israël en ook in de diaspora een gespannen Messiasverwachting. Het "Woord van het koninkrijk" dat Hij predikte¹{1 "Bekeert u want het koninkrijk der hemelen is nabijgekomen" (Matt. 3:2; 4:17 en 10:7 en Mark. 1:15).} was goed zaad. Het werd in opdracht van God uitgestrooid en het was de waarheid. Dat zaad groeide als kool. Massa's mensen waren naar Johannes de dooper komen luisteren en talrijke menigten gingen achter Jezus aan. Het leken oprechte gelovigen, Godvrezende mensen die uitzagen naar de komst van het koninkrijk der hemelen. Maar na enige tijd bleken er onder de hoorders verschillen te bestaan. Toen de volken later door de apostel Paulus werden opgeroepen om zich te bekeren met het oog op de komst van Hem Die alles zal gaan rechtzetten (Hand. 17:30 en 31), gebeurde er precies hetzelfde. Er werden bekeerlingen gemaakt. Maar niet alle 'bekeerlingen' bleken werkelijke bekeerlingen te zijn. De verschillen openbaarden zich pas na enige tijd. Net zoals dolik aanvankelijk nauwelijks van tarwe kan worden onderscheiden. Pas toen het graan *vrucht* begon te dragen, werd duidelijk dat er behalve graan ook onkruid was opgeschoten (Matt. 13:26).

"Zonen van het koninkrijk" en "zonen van de boze" lijken op elkaar. Ze gaan allebei uit van Gods Woord en ze spreken over dezelfde dingen. "Zonen van de boze" zijn echter gekant tegen de boodschap dat een mens door geloof gerechtvaardigd wordt. Er moet volgens hen gewerkt worden, want zonder werk komt er in hun optiek niets tot stand, het gaat er volgens hen om wat de gelovige met het evangelie doet. De boodschap moet handen en voeten gegeven worden. We moeten in onze eigen omgeving het rijk van God gestalte geven en daarvan tekenen oprichten. Een mens kan niet zomaar naar God toegaan en als een volgeling van Christus worden beschouwd. Om voor een gelovige te kunnen doorgaan moet men in ieder geval een keuze maken, zich onderwerpen aan bepaalde rituelen en goede werken doen. Wie zich niet aan zulke rituelen houdt, moet worden bestreden, desnoods met geweld. Want de samenleving moet 'voor God worden gewonnen'.

"Zonen van het koninkrijk" beseffen dat niet wat de mens doet maar wat *God* doet allesbeslissend is. Dat Zijn rijk nog moet komen en dat zij geroepen zijn om voor die komst te bidden (Matt. 6:10). Dat wat de Schepper door een mens tot stand brengt goud en zilver is, maar wat een sterveling zelf produceert hout, hooi en stro (1 Kor. 3:10-17). Dat zij niet zijn geroepen om hun vijanden te vervolgen, maar om die lief te hebben, voor hen te bidden en hen te zegenen (Matt. 5:44-48; Rom. 12:14-21; 1 Kor. 4:12 en 1 Pet. 3:9). In de tijd van Jezus waren "zonen van de boze" mensen die opriepen tot verzet, die in Israël de theocratie wilden vestigen en het land met Gods hulp van de Romeinse overheersing meenden te kunnen bevrijden. De kwalijke vrucht van dit onkruid werd rond het jaar 70 met de verwoesting van Jeruzalem op vreselijke wijze openbaar.

De slaven

Het is opvallend dat Jezus van allerlei elementen in de gelijkenis een verklaring geeft: de zaaier, de akker, het goede zaad, het onkruid, de vijand, de oogst, de maaiers, het verzamelen van de dolik, en het bijeenbrengen van de tarwe. Waar "de slaven van de heer des huizes" (vs. 27-29) voor staan, verklaart Hij niet. Toch zijn die slaven een belangrijk element van de vertelling; bijna de helft van het verhaal is aan hen gewijd.

De gelijkenis bevat een scherpe waarschuwing om echte of vermeende tegenstanders van God onder geen enkel beding met geweld te gaan bestrijden:¹{1 Op dit aspect van de gelijkenis is ook gewezen door Joachim Jeremias (a.w., blz. 148-150).} "De slaven van de heer des huizes nu kwamen en zeiden tot hem: Heer, hebt u niet goed zaad in uw akker gezaaid? Waar heeft hij dan dolik vandaan? Hij nu zei tot hen: Een vijandig mens heeft dat gedaan. De slaven nu zeiden tot hem: Wilt u dan dat wij het gaan verzamelen? Hij echter zei: Nee, opdat u bij het verzamelen van de dolik niet misschien tegelijk daarmee de tarwe uittrekt. Laat beide samen opgroeien tot de oogst ..." (Matt. 13:27-30a).

Uit het antwoord dat de heer in deze verzen aan zijn slaven geeft, blijkt dat het vroegtijdig "verzamelen" tegelijk het 'uittrekken' of 'uitroeien' van het goede gewas tot gevolg heeft. {Vergelijk hier wat de apostel Paulus schreef: "Hij Die mij beoordeelt is de Heer. Oordeelt daarom niets vóór de

tijd, totdat de Heer komt, die ook wat in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de raadslagen van de harten openbaar zal maken; en dan zal ieder zijn lof ontvangen van God" (1 Kor. 4:4b en 5)).

Tarwe en dolik zijn nauw met elkaar verstrengeld en kunnen pas bij de oogst worden gescheiden. Wie het onkruid probeert uit te roeien, zal altijd ook wat tarwe uittrekken. Voor het bijeen verzamelen van het onkruid zijn Goddelijk inzicht en een Goddelijke volmacht vereist. De uit de doden opgestane Messias zal die inzameling voltrekken, samen met Zijn boodschappers, de engelen (vs. 30 en 41). Vóór die tijd mogen Zijn knechten dwaling alleen maar bestrijden door van de waarheid te getuigen.

Een steeds duidelijker verschil

Wanneer de oogst nadert, die volgens Jezus een beeld is van "de voleinding van de eeuw" (vs. 39), zal het onderscheid tussen zonen van de boze en zonen van het koninkrijk zich scherp beginnen af te tekenen. God zal "een (krachtige) werking van de dwaling zenden", die velen ertoe brengt "om de leugen te geloven", opdat allen geoordeeld worden die "een welgevallen hebben gehad in de ongerechtigheid" (2 Thess. 2:12). Wie in de voleinding van de eeuw veel van de mens verwacht, wordt een volgeling van de antichrist. Wie in die tijd alles van God verwacht, zal worden weggerukt om de Here tegemoet te gaan in de lucht (1 Thess. 4:13-18), of vluchten naar de woestijn en daar veilig worden bewaard (Openb. 12:6 en 13-18; vgl. Matth. 24:15-22), of worden gered door de dood heen (Openb. 20:4).

Uit het slot van de uitleg blijkt opnieuw dat de dolik een schokkende weergave is van een bepaald soort *godsdiens*tige mensen. Hij zei: "Zoals dan de dolik verzameld en met vuur verbrand wordt, zo zal het zijn in de voleinding van deze eeuw. De Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden en zij zullen uit Zijn koninkrijk verzamelen alle aanleidingen tot vallen en hen die de wetteloosheid doen, en zij zullen hen in de vuuroven werpen; daar zal het geweest zijn en het tandengeknars" (vs. 41 en 42).

Het woord dat de Here voor "geween" gebruikt, betekent 'geklaag'. En "tandengeknars" is in de Bijbel niet een uiting van pijn maar van ingehouden woede (Job 16:9-11; Ps. 35:15-17; 37:12-15 en 112:1, 9 en 10; Klaagl. 2:16; Mark. 9:18 en Hand. 7:54). Wanneer het "onkruid" door de engelen bijeen verzameld wordt, zullen de mensen die het rijk worden uitgegooid, zich onrechtvaardig behandeld voelen en vreselijk boos zijn. Ze zullen tegen de Heer van de engelen roepen: "Heer, heer, hebben wij niet door Uw Naam geprofeteerd en door uw naam demonen uitgedreven en door Uw Naam vele krachten gedaan?" (Matt. 7:22).

Hoe kunt U ons nu zo behandelen? We hebben ons juist zo voor U ingespannen! Ze zullen roepen: "Heer, doe ons open! (...) wij hebben in Uw bijzijn gegeten en gedronken, en U hebt in onze straten geleerd!" (Matt. 25:11 en Luk. 13:25-27). We zijn burgers van Uw land, we behoren tot Uw volk, we kennen U! Hoe kunt U ons dan de deur wijzen? Maar de Messias zal onvermurwbaar blijken. "Niet ieder die tot Mij zegt: Heer, Heer, zal het koninkrijk der hemelen binnengaan, maar (alleen) hij die de wil doet van mijn Vader die in de hemelen is" (Matt. 7:21).

De vuuroven

De "vuuroven" waarin engelen de "zonen van de boze" zullen werpen, wordt door velen opgevat als de (roomse) hel waarin zondaren onafgebroken en onophoudelijk gepijnigd worden. Maar zo'n uitleg is on-Bijbels. Jezus ontleende het beeld van de vuuroven aan het Oude Testament. De profeet Maleachi heeft over de dag des HEREN gezegd: "Want zie, de dag komt, brandend als een *oven*! Dan zullen alle overmoedigen en allen die goddeloosheid bedrijven, zijn als stoppels, en de dag die komt, zal hen in brand steken - zegt de HERE der heerscharen - welke hun wortel noch tak zal overlaten" (Mal. 4:1).

En David heeft over de Messiaanse Koning geprofeteerd: "Uw hand zal al Uw vijanden vinden, Uw rechterhand zal Uw haters vinden. Gij zult hen maken als een *vurige oven* ten tijde dat Gij verschijnt, o HERE. In Zijn toorn zal Hij hen verslinden, en het vuur zal hen verteren; hun kroost zult Gij van de aarde verdelfen en hun nageslacht uit de mensenkinderen" (Ps. 21:9-11).

De voorloper van de Messias - Johannes de dooper - had tegen de godsdienstige leiders van Israël al gezegd: "Adderengebroid, wie heeft u een aanwijzing gegeven om de komende toorn te ontvluchten? Brengt dan vrucht voort, de bekering waardig; en denkt niet dat u bij uzelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham tot vader! Want ik zeg u, dat God uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken. En de bijl ligt al aan de wortel van de bomen; elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in het *vuur* geworpen" (Matt. 3:7b-10). De profeet Maleachi liet er in Maleachi 4 geen twijfel over bestaan wat het vuur van de oven met "zonen van de boze" zou doen:

- "ze zullen zijn als stoppels" (vs. 1);
- "de dag die komt, zal hen in brand steken" (vs. 1);
- "de HERE der heerscharen zal hun wortel noch tak overlaten" (vs. 1) en
- "tot stof zullen zij zijn onder uw1{1 De zolen van de 'zonen van het koninkrijk'.} voetzolen" (vs. 3).

Stoppels op het veld en gras in de oven (Matt. 6:30) verbranden in een ogenblik, er blijft alleen stof en as van over. Zo is het oordeel ook eens gekomen over Sodom en Gomorra. God heeft die steden "tot as verbrand, tot omkering veroordeeld en ze tot een voorbeeld gesteld voor hen, die goddeloos zouden leven" (2 Pet. 2:6). Beide plaatsen en de steden in hun nabijheid dienen nog steeds 'als voorbeeld, onder een straf van eeuwig vuur' (Jud. 7).

In het koninkrijk der hemelen dat de Messias zal oprichten, zullen er geen "zonen van de boze", geen "aanleidingen tot vallen" of "bedrijvers van de wetteloosheid" meer zijn. Godsdienst zal niet langer worden misbruikt om mensen van God af te houden. De aarde zal vol worden van de kennis van de Heer, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken (Jes. 11:9).

De tegenwoordige 'boze eeuw' heeft tweeërlei uiteinde. De "tarwe" die uit het goede zaad is opgeschoten, wordt binnengebracht in de schuur (vs. 30). De Here verklaarde dit door te zeggen: "De rechtvaardigen zullen stralen als de zon in het koninkrijk van hun Vader" (vs. 43). Maar het "onkruid" dat de vijand heeft gezaaid, wordt bijeen verzameld in bossen en in de oven geworpen om te worden verbrand (vs. 30, 41 en 42). Uit de geschriften van de profeten waarop de Here Zijn gelijkenis baseerde, blijkt dat de rechtvaardigen - die op God hebben vertrouwd en Zijn Woord hebben geloofd - met eer en heerlijkheid worden bekleed en het rijk van de toekomstige eeuw mogen binnengaan. De onrechtvaardigen - die bedrieglijk veel op rechtvaardigen leken maar de wil van de Vader niet hebben gedaan - zullen echter omkomen en in een ogenblik vergaan.

Hier eindigt het onderricht van de gelijkenis. De Here sprak immers over de komst van het koninkrijk. Het "verbranden" van de dolik, het reinigen van de "akker" van alle aanleidingen tot vallen en van hen die de wetteloosheid doen, is nog niet het laatste oordeel. De verbranding van Sodom en Gomorra was voor deze steden immers ook nog niet het eindgericht. Het definitieve oordeel zal plaatsvinden wanneer 'aarde en hemel wegvluchten', bij de grote witte troon (Openb. 20:11-15). Volgens Jezus' Eigen woorden zal dat oordeel voor het land van Sodom, voor Tyrus en voor Sidon draaglijker zijn dan voor Kapernaüm, Chorazin en Bethsaïda (Matt. 11:20-24 en Luk. 10:13-15).